HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

קשיין אהדדי. דקתני ריש״א במחובר לקרקע שחיטתו כשרה אלמא בדיעבד שפיר דמי והדר תני היה לו זוג אחר: **אלא לאו ש״מ כו׳.** והא מתניתין רבי היא דאי רבי חייא אפילו לכתחלה מכשיר: ו) **זוג יולא מן הכוסל.** היינו מחובר מעיקרו דמוקמי׳ ליה לקמן [ע״ב] בכותא מערה אלא נגנה הכותל ע״י אדם אלא חוקק בקרקע והכותל עומד מאליו וריש״א בתלוש ולבסוף חברו והאי דהדר תנא נעץ סכין בכותל איצטריך לאשמועינן דאף על גב דלא מבטל ליה אפילו הכי לכתחלה לא ישחוט. ז) קנה עומד מאליו אלא נטעו אדם אלא מעצמו עלה. בקצת ס״י לא נמצא זה הלשון: ד) ובתחלת גלגולו שחט הוי מכח אדם: ה) וכולה מנותחת לפרקים פרקים מפני שיבי הבקעת: ו) טעם הביא לשחיטה שנפסלה במחובר וממקרא זה אבל אינו עיקר: ז) על ההרים ומשמע ולא ההרים אלהיהם: ח) אין לי אלא שמלאן בכלי מנין מילא מים לגבל בהן: ט) אין לי אלא לשתיה מנין: י) והא דאמרי׳ בפסחים. נ״ב עי׳ תוס׳ (לקמן דף לא ע״ב): יא) אי לאו דאשקיל עליה בדקא דמיא אח״כ ואמאי: יב) קמ״ל התם לא שייך למדחי הכי: יג) בפ׳ כל הצלמים דאפי׳ רבנן דשרו התם היינו דוקא. נ״ב עיין תוס׳ שם (דף מה ע״ב):

אבל בכח שני גרמא בעלמא הוא. ואכפיתה לא מיחייב דלא מיבעיא היה עומד שם וכפתו במקומו דפטור אפילו היה סוף מיס לבא עליו דלא רביה רחמנא מצמצם אלא במקום שהתחיל ההיזק כבר כגון כבש עליו לתוך המים כדתנן בהנשרפין (סנהדרין עז. ושם ד״ה סוף) אבל סוף חוס לבא וסוף מיס לבא פטור אפילו כפתו במקום אחר והביאו שם פטור אע״ג דאם היה סוף מיס לבא עליו היה חייב למאן דאמר אשו משום חליו דמאי שנא מאשו ברוח מזויה דאין חילוק בין מקרב האש אלא הדבר למקרב הדבר אבל האש דהא כופף קומתו של חבירו לפני הדליקה שיכולה לבא ברוח מזויה חייב כדאמר בריש הכונס (ב״ק נו. ושם ד״ה אילימא) מ״מ הכא פטור שבשעה שהביאו שם לא היה סוף מיס לבא אי לא דאשקיל[יא] אחר כך ואמה דאשקיל לא מיחייב בכח שני ודומה לזרק חץ ותרים בידו וקדם בעצמו וסילק את התרים לפטור: **מנין לשחיטה שהיא בתלוש שנאמר ויקח את המאכלת.**

ואם תאמר והא אי קרא בקדשים כתיב דבפרק התודה (מנחות דף פב: ושם ד״ה ויקח) ובסוף פ׳ דם חטאת (זבחים דף לז: ושם ד״ה והתם) נפקא לן מהכא דקדשים טעונין כלי ואומר ר״ת דלענין תלוש גמרינן נמי אחולין מדכתיב לשחוט את בנו ולא כתיב לשחוט את העולה אבל כלי לא שייך למילף בחולין אלא בקדשים כשאר עבודות דבעו כלי שרת ומדכתיב ויקח ולא כתיב ויכין דלשין תלוש בחולין ומדכתיב מאכלת ולא כתיב הממתך דלשין כלי בקדשים ואע״ג דהכא דאי רבי חייא א״ל דזריזותיה דאברהם קמ״ל התם לא שייך יג) למימר הכי: **לענין עבודת כוכבים הוי תלוש דאמר רב המשתחוה לבית כו׳.** לא בעי לאתויי הכא פלוגתא דרבי יוסי ורבנן דפליגי במשתחוה לאילן בפרק כל הצלמים (ע״ז דף מח.) יד) דאפילו רבנן דשרו התם היינו דוקא אילן שנשרש (ב) ויונא מן הקרקע וחשיב כמחובר מעיקרו ולא דמי לבית ומתניתין דכל הצלמים (שם דף מז.) דמי שהיה כותלו סמוך לעבודת כוכבים ונפל כו׳ אבניו ועציו ועפרו מטמאין כשרק לא מצי למתויי דהתם כשבנאה מתחלה לשם עבודת כוכבים או השתחוה מקודם לכל אחן ואחן: **אמר רבי אלעזר תברא כו׳.** לא שייך לשנויי הכא הא בשביל שיודח הכותל נעשה כמי שלא יצקה הכותל כיון דאין לו לתלות זה בזה דאין הטעמים שוין דהא דלא הוי בכי יותן בשביל שיודח היינו משום דחשיב כמחובר ובשביל שלא יצקה הוי משום דלא ניחא ליה ולא דמי לנתן הוא ואמרה היא דבפ״ק דקדושין (דף ה:) דמשני התם נעשה כמי שנתנה היא ואמרה היא דאד טעמא הוא משום דכתיב (דברים כד) כי יקח איש אשה ולא שתקח את עצמה ואם תאמר דהכא משמע דפליגי תנאי בתלוש ולבסוף חברו לענין הכשר זרעים ולרב פפא הוי לכ״ע כתלוש ומ״כ מאי קא מבעיא ליה לרב יוסף בפ׳ המוכר את הבית (ב״ב דף סו: ושם ד״ה בעי) מי גמשים שחשב עליהם להדיח את המיטרובל מהו להכשיר בהן את הזרעים וי״ל דלרבי אלעזר דאמר תברא למ״ד מחובר הוי מבעיא ליה דשמא איטרובל לא הוי מחובר כמו בית: תלוש

קשיין אהדדי אלא לאו ש״מ [א]שאני בין מחובר מעיקרו לתלוש ולבסוף חברו ש״מ אמר מר השוחט במוכני שחיטתו כשרה והתניא שחיטתו פסולה ל״ק הא בסרנא דפחרא הא בסרנא דמיא ואיבעית אימא הא והא בסרנא דמיא ולא קשיא הא [ב]בכח ראשון הא בכח שני וכי הא [ג]דאמר רב פפא [ד]האי מאן דכפתיה לחבריה ואשקיל עליה בידקא דמיא ומית חייב מ״ט גירי דידיה הוא דאהני ביה וה״מ בכח ראשון אבל בכח שני גרמא בעלמא הוא [ה]יתיב רב אחוריה דרבי חייא ורבי חייא קמיה דרבי ויתיב רבי וקאמר מנין לשחיטה [ו]שהוא בתלוש שנאמר [ז]ויקח את המאכלת לשחוט א״ל רב לרבי חייא מאי קאמר א״ל [ח]ו״ר דכתיב אאופתא קאמר והא קרא קאמר קרא זריזותיה דאברהם קמ״ל אמר רבא פשיטא לי תלוש ולבסוף חברו לענין עבודת כוכבים הוי תלוש [ט]דאמר הכופה קערה על הכותל בשביל שתודח הרי זה בכי יותן [י] בשביל שלא ילקה הכותל אינו בכי יותן הא גופא קשיא אמרת בשביל שתודח הרי זה בכי יותן הא בשביל שיודח הכותל אין זה בכי יותן והדר תני בשביל שלא ילקה הכותל אינו בכי יותן הא בשביל שיודח הכותל ה״ז בכי יותן [יא]א״ר אלעזר תברא מי ששנה זו לא שנה זו רב פפא אמר כולה חד תנא הוא הא בכותל מערה הא בכותל בנין וה״ק הכופה קערה על הכותל בשביל שתודח ה״ז בכי יותן הא בשביל שיודח הכותל אין זה בכי יותן [יב]בד״א בכותל מערה אבל בכותל בנין בשביל שלא ילקה הכותל הוא דאינו בכי יותן בעי רבא בשביל שיודח הכותל ה״ז בכי יותן

מסורת הש״ס

א) סנהדרין עז.; ב) מנחות פב: זבחים לז.; ג) [זבחים יט.], ד) ע״ז מז: [מעילה כ.], ה) שבת יח.: מכשירין פ״ד [מ״ג], ו) [שייך לדף טו סוע״ב], ז) בס״א: וכיפק, לו: והפנו, ח) [דברים יג], ט) [ויקרא יח],

גליון הש״ם

גמ׳ אמר רבי אלעזר תברא. שבת דף לב ע״ב כתובות דף עה ע״ב כריתות דף כד ע״ב:

הגהות הב״ח

(א) גמ׳ דאמר רב המשתחוה לבית: (ב) תוס׳ ד״ה לענין וכו׳ שנשרש ויונק מן הקרקע:

הגהות מהר״ב רנשבורג

א) תד״ה מנין לשחיטה וכו׳ דזריזותיה דאברהם קמ״ל. נ״ב עיין זבחים דף לז ע״ב תוס׳ ד״ה והתם ומנחות פב ע״ב תוס׳ ד״ה ויקח וכו׳ ודוק:

מוסף רש״י

דכפתיה לחבריה. קשר ידיו ורגליו על שפת סיס (סנהדרין עז.). **ואשקיל עליה בידקא דמיא.** הפנה את מרוצת המים עליו (שם). גירי דידיה הוא. הן הן מליו והכי הוא חזוק בו חץ וכלומפרש ואזיל שהמים בחיס בכח ראשון עליו מיד כגון שהנימו סמוך לשפת סיס והשפה מדלין (שם). **בכח ראשון.** כשפיה לסס דרך לגר זה מיד נפלו עליו דסוי כחו (שם). **בכח שני.** שהנימו לחוק קצת ולא נפלו המים מיד בגמלתו מגדלותיהן עליו אלא לאחר מכאן הלכו על המקום שהוא שם גרמא הוא ולא מכחו (שם). **וי״ר דכתיב אאופתא.** וי״ו על הבקעת. מנותחת לפרקים מפני שיני הבקעת שהן עשויין חרילין חרילין ואינה חלקה. לשון אחר אותן חרילין קרי וי״ו. רבי חייא לטעמיה דמכשיר לעיל שחיטה במחובר: וקפריך גמרא **והא קרא קאמר: קרא דזריזותיה דאברהם קמ״ל.** שהם ומזהר שמא לא ימצא לוב אפילו מחובר והביא עמו מאכלת: ל״ת רב לא שמע דבריו של רבי אלא מקרא שמע יוצא מפיו ולא ידע על מה ואמר ליה רב לרבי חייא מאי קאמר רבי אמר ליה טעם הביא לשחיטה שנפסלה במחובר ז) ומן המקרא אבל אינו עיקר אמר ליה והא קרא קאמר כו׳: **לענין עבודת כוכבים.** דקיימא לן (ע״ז דף מה:) שעובד את ההריס אינן נאסרים ההריס בכך דכתיב [דברים יב] את אלהיהם על ההריס ז) ולא ההריס אלהיהם ה״מ הר דמחובר מעיקרו אבל תלוש ובסוף חברו ומשתחבר עבדו נאסר משום לא ידבק בידך: **המשתחוה לבית שלו.** אבל של חברו אינו יכול לאסור: **לענין הכשר זרעים פנאי היא.** אי הוי מחובר אי הוה תלוש דאי אתחשבינהו לגשמים בירידתן לצורך שום דבר ואחר כן נפלו פירות לתוכה אע״פ שלא ידע כשהוכשרו אותן פירות ולא ניחא ליה בהוה הכשר הוו מוכשרין דתנן בתחלת מסכת מכשירין (משנה ה) כל משקה שתחלתו לרצון אע״פ שאין סופו לרצון מכשיר. וה״מ כי אתחשבינהו בירידתן לצורך דבר תלוש אבל אי אתחשבינהו לצורך מחובר לא מכשרי דהכי מנית בת״כ [במיני פרשה ח] אשר יצא עליו מיסיו) אין לי אלא מיס וכו׳ יכול אפילו הן בבורות שיחין ומערות יהו מכשירין ת״ל כלי אין לי אלא שמלאן בכלי ז) לשאות מעין לגבל בהן את הטיט ולכבס בהן את הכלים ת״ל בכל יומא אי בכל יומא יכול אפילו בבורות שיחין ומערות ת״ל כלי מה כלי מיוחד שהוא תלוש מן הקרקע אף כל כו׳ יכול אפילו חיסד בבורות ושיחין ומערות יהו מכשירין ת״ל אשר יצא אין לי אלא ז) שמלאן לשתיה בלבד אין אפילו לרחיה עצים ואבנים ת״ל מים כו׳ אלמא אתחשבינהו לצורך תלוש מכשירין לצורך מחובר לא מכשירין אא״כ ניחא ליה בנפילת הפירות לתוכן דהיינו הדר אתחשבינהו לתלוש. ז) והא דאמרינן בפסחים (דף ט:). מחוברין מכשירין היינו דניחא ליה שיפלו פירות לתוכן או להושיט ידיו להדיחן כשיוציא הפירות מן המים: **בשביל שיודח.** אם נפלו אחר כך על הפירות אפילו לאחר זמן הוכשרו דאתחשבינהו להנך משקין להדחת קערה וניחא ליה בהך נפילה אפילו לא אתחשבינהו לצורך הנך פירות כי יותן קרינא ביה דניחא ליה בהך נפילה: **בשביל שלא ילקה הכותל.** ונפלו על הקערה וממנו לפירות לא הוכשרו דלא ניחא ליה בהנך גשמים ובנפילתן: **הא בשביל שיודח הכותל.** כגון שהיו נופלין סמוך לכותל ונתן שם קערה שתביאם לכותל: **אינו בכי יותן.** ואע״ג דאתחשבינהו לצורך הכותל חשיבות דמחובר לאו חשיבות הוא עד דליתחשבינהו לצורך דבר תלוש כדאמרן: **תברא.** קשיא הך ריש״א לקיפא ותרי תנאי ניהו מר חשיב ליה תלוש להמי כותל ומר חשיב ליה מחובר מר חשיב ליה תלוש הואיל ולאו מחובר מעיקרו הוא שכבר היו אבניו תלושות וחברם בבנין ומר חשיב ליה מחובר דאמר לעיל: **חד תנא הוא.** ודב״ע תלוש ולבסוף חברו הוי תלוש: **בכותל מערה.** שהוא עשוי מאליו שחוקק הקרקע והכותל עומד מאליו ומחובר מעיקרו הוא אבל בכותל בנין שהוא תלוש בשביל שלא ילקה הכותל דלא ניחא ליה בהו אינו בכי יותן אבל בשביל שיודח דאתחשבינהו לצורך כותל מכשרי זרעים לטומאה: לענין

עין משפט נר מצוה

קיג א מיי׳ פ״ז מה׳ מלכי׳ שחיטה הל״ט כ׳ סמג עשין סג טוש״ע יו״ד סי׳ ו סעי׳ ב:

קיד ב מיי׳ שם פ״ב הל״ג סמג שם טוש״ע יו״ד סי׳ ז:

קטו ג מיי׳ פ״ג מה׳ מלכי׳ רוצח (הל״ט) [הל״ג]:

קטז ד מיי׳ פ״ז מה׳ מלכי׳ שחיטה הל״ט סמג עשין סג טוש״ע יו״ד סי׳ ו סעי׳ ב:

קיז ה מיי׳ פ״ז מה׳ מלכי׳ ע״ז הל״ד סמג עשין סג טוש״ע יו״ד סי׳ קמה סעיף ג:

קיח ו מיי׳ שם הל״ז טוש״ע שם סעי׳ ז:

קיט ז ח מיי׳ פי״ב מה׳ מלכי׳ טומאת אוכלין הלכה ג:

תורה אור השלם

1. וַיִּשְׁלַח אַבְרָהָם אֶת יָדוֹ וַיִּקַּח אֶת הַמַּאֲכֶלֶת לִשְׁחֹט אֶת בְּנוֹ: בראשית כב י
2. אֲבַד תְּאַבְּדוּן אֶת כָּל הַמְּקֹמוֹת אֲשֶׁר עָבְדוּ שָׁם הַגּוֹיִם אֲשֶׁר אַתֶּם יֹרְשִׁים אֹתָם אֶת אֱלֹהֵיהֶם עַל הֶהָרִים הָרָמִים וְעַל הַגְּבָעוֹת וְתַחַת כָּל עֵץ רַעֲנָן: דברים יב ב

רבינו גרשום

אלא לאו ש״מ ט) מאי דאמרי׳ במחובר לקרקע שחיטתו כשרה. כלומר רישא תדע דמשמע דתלוש ולבסוף חיברו לדקא תני נעץ סכין (קרוב לו וכשרו): הא בסרנא דפחרא. כשרה דאתי מכח גברא בכל שעה: בסרנא דמיא דאתי מכח ראשון של אדם וכשר ואח״כ אתי מכח מיא ופסול: דכתוב אאופתא. כלומר כמו סדוקה שבעץ שדומה היא כמו זו כלומר ביקוע מה אותו ביקוע אין בו יתרון לכל דבר אף דבר זה אין בו ראיה וקרא זריזותיה [דאברהם קמ״ל] ולא מצינו למשמע דלא תהא שחיטה כשרה במחובר: פשיטא לי דלענין ע״ז הוי תלוש ואסור: דאמר רב המשתחוה לבית אסרו לכל דבר כלומר שהוא תלוש ולבסוף חיברו: ואי ס״ד דמחובר הוא אמר רחמנא (דכתיב) אשר אתם יורשים אותם את אלהיהם דמשמע אלהיהם על ההרים כלומר שהוא דבר תלוש ממש ולא ההרים עצמן שהן מחוברין ולאו חשוב אלהיהם והא דקא חזינן המשתחוה לבית אסרו שמעינן מינה דלאו חשוב כמחובר ועדיין לא מצינן למשמע דלא תהא שחיטה כשרה במחובר. לענין הכשר זרעים תנאי היא דאי תלוש ולבסוף חיברו הוי תלוש ואי לאו. דתנן הכופה קערה על הכותל וכו׳ להדיח הקערה הרי זה בכי יותן ואם בשביל שלא ילקה כלומר שמגין על הכותל מן המים שאינו צריך לאותן מים על הכלי אינו בכי יותן (הקערה): הא גופא קשיא אמרת בשביל שיודח הכותל הרי זה בכי יותן וכו׳: אמר ר׳ אלעזר תברא. כלומר דשני תנאים למדוה ולא קשיא לך דאמור הכי מי ששנה זו לא שנה זו (לעולם לר׳ אלעזר תברא תנאי היא) ולמאן דאמר אינו בכי יותן הוא סבר דתלוש ולבסוף חיברו הוי תלוש: רב פפא אמר לעולם כולה חד תנא היא ולא קשיא הא בכותל מערה והא בכותל בנין. בד״א בכותל מערה דאינו בכי

ט) גרסת רש״י ז״ל אלא לאו ש״מ שאני וכו׳ כלומר ריש״א דאמר במחובר לקרקע שחיטתו כשרה. כלומר דאי לא תניא שחיטתו פסולה ל״ק הא בסרנא דפחרא הא בסרנא דמיא ואיבעית אימא הא והא בסרנא דמיא ולא קשיא הא בכח ראשון הא בכח שני וכי הא דאמר רב פפא האי מאן דכפתיה לחבריה ואשקיל עליה בידקא דמיא ומית חייב מ״ט גירי דידיה הוא דאהני ביה וה״מ בכח ראשון אבל בכח שני גרמא בעלמא הוא יתיב רב אחוריה דרבי חייא ורבי חייא קמיה דרבי ויתיב רבי וקאמר מנין לשחיטה שהוא בתלוש שנאמר ויקח את המאכלת לשחוט א״ל רב לרבי חייא מאי קאמר א״ל ו״ר דכתיב אאופתא קאמר והא קרא קאמר קרא זריזותיה דאברהם קמ״ל אמר רבא פשיטא לי תלוש ולבסוף חברו לענין עבודת כוכבים הוי תלוש דתנן הכופה קערה על הכותל בשביל שתודח הרי זה בכי יותן בשביל שלא ילקה הכותל אינו בכי יותן הא גופא קשיא אמרת בשביל שתודח הרי זה בכי יותן הא בשביל שיודח הכותל אין זה בכי יותן והדר תני בשביל שלא ילקה הכותל אינו בכי יותן הא בשביל שיודח הכותל ה״ז בכי יותן א״ר אלעזר תברא מי ששנה זו לא שנה זו רב פפא אמר כולה חד תנא הוא הא בכותל מערה הא בכותל בנין וה״ק הכופה קערה על הכותל בשביל שתודח ה״ז בכי יותן הא בשביל שיודח הכותל אין זה בכי יותן הבד״א בכותל מערה אבל בכותל בנין בשביל שלא ילקה הכותל הוא דאינו בכי יותן בעי רבא בשביל שיודח הכותל ה״ז בכי יותן

שיטה מקובצת

א) דאמר רב המשתחוה לבית: ב) בשביל שלא ילקה הכותל. נ״ב עי׳ תוס׳ כריתות (ד׳ טו ע״ב): ג) קנה עומד מאליו שלא נטעו אדם אלא מעצמו עלה. בקצת ס״י לא נמצא זה הלשון: ד) ובתחלת גלגולו שחט הוי מכח אדם: ה) וכולה מנותחת לפרקים פרקים מפני שיבי הבקעת: ו) טעם הביא לשחיטה שנפסלה במחובר וממקרא זה אבל אינו עיקר: ז) על ההרים ומשמע ולא ההרים אלהיהם: ח) אין לי אלא שמלאן בכלי מנין מילא מים לגבל בהן: ט) אין לי אלא לשתיה מנין: י) והא דאמרי׳ בפסחים. נ״ב עי׳ תוס׳ (לקמן דף לא ע״ב): יא) אי לאו דאשקיל עליה בדקא דמיא אח״כ ואמאי: יב) קמ״ל התם לא שייך